

2. Робинсон Д. Дж., Стелла П. Взаимосвязь центрального банка и бюджетного дефицита / Материал, представленный на семинаре МВФ по вопросам налогово-бюджетной политики. — Вена, 1994.

3. Танзи В. Измерение бюджетного дефицита. Основные моменты / Материал, представленный на семинаре МВФ по вопросам налогово-бюджетной политики. — Вена, 1994.

4. Buiter W.H. Aspects of Fiscal Performance in Some Transition Economies Under Fund-Supported Programs // IMF WP/97/31, April 1997. — 57 p.

5. Easterly W., Rodriguez C.A., Schmidt-Hebbel K. (ed.). Public Sector Deficits and Macroeconomic Performance. — Published for the World Bank, Oxford University Press, 1994. — 562 p.

6. Guidelines for Fiscal Adjustment // IMF Pamphlet Series. — 1995. — №49. — 42 p.

7. Hemming R., Ke-young Chu (ed.). Public expenditure handbook. A Guide to Public Policy Issues in Developing Countries. — IMF, 1991. — 178 p.

8. Ouanes A. Macroeconomic Accounting and Analysis in Transition Economies. — IMF, Washington, D.C., 1997. — 183 p.

Л. Д. БУРЯК, канд. екон. наук,
М. В. ШЕВЧЕНКО, аспірантка

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

З розвитком ринкових відносин дедалі більшої ваги набуває розвиток підприємництва в Україні. Створення основ ринкової економіки супроводжується формуванням великої кількості малих підприємств. На думку багатьох відомих економістів, підприємства малого бізнесу відіграють найістотнішу роль у становленні та розвитку економіки країн. Позитивний досвід розвитку малого бізнесу є в багатьох країнах світу. Так, у країнах Європи на підприємства малого та середнього бізнесу припадає близько 63—67% ВВП.

Малий бізнес становить основу дрібнотоварного виробництва, визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП, сприяє структурній перебудові економіки, швидкій окупності витрат, розвитку конкурентного середовища та зменшенню монополізму.

Зростання малого підприємництва за останні роки (рис.1) на фоні загального спаду виробництва та кризового стану економіки України в цілому є додатковим аргументом на користь значного потенціалу та можливостей цієї форми господарювання. Незва-

жаючи на важкі умови створення малого бізнесу, він поступово стає складовою економічних зрушень у країні.

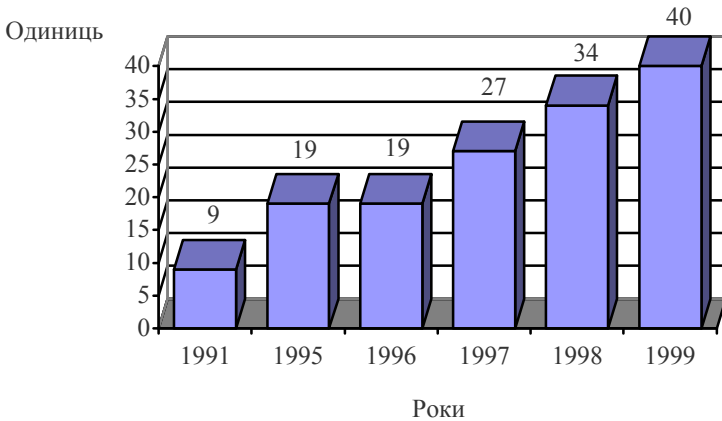

Рис. 1. Кількість малих підприємств за 1991—1999 рр. (на 10 тис. чоловік населення)

Розвиток малого бізнесу в Україні дасть змогу вирішити ряд проблем, що пов'язані з наповненням споживчого ринку товарами та послугами, створенням додаткових робочих місць, зменшенням соціальної напруги. У 1999 р. підприємствами малого бізнесу вироблено продукції (робіт, послуг) на 22,9 млрд грн., або 11% загального обсягу виробництва продукції (робіт, послуг) в цілому в економіці країни. У структурі виробництва, як і в попередньому році, переважає продукція оптової та роздрібною торгівлі і її частка становила 39% від загальних обсягів виробництва. Продукція промисловості складала 26%, будівництва — 11%, послуги по операціях з нерухомістю, здаванню піднайом та послуги юридичним особам — 10%.

Із загальної кількості працюючих на малих підприємствах, а це 1677,5 тис. осіб (що становить 14% від кількості працюючих на госпрозрахункових підприємствах та 9% від усіх зайнятих у галузях економіки), 41% зайнято в торгівлі, 17% — у промисловості, 12% — у будівництві. Серед малих підприємств переважали підприємства з чисельністю зайнятих до 10 осіб, а саме — 75% загальної кількості малих підприємств. Підприємства з чисельністю зайнятих від 11 до 20 осіб становили 13% кількості малих підприємств, а підприємства з чисельністю зайнятих більше 20 осіб — 12% підприємств. Водно-

час за показником зайнятості ці групи малих підприємств групуються дещо по-іншому (рис.2).

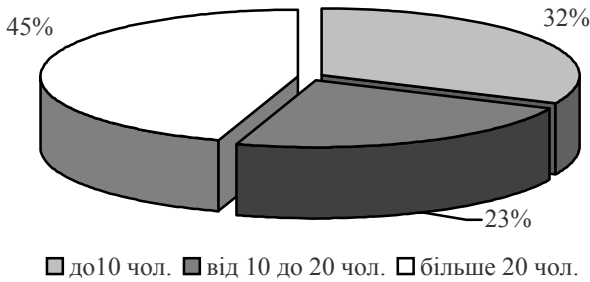

Рис.2. Питома вага груп малих підприємств за показником зайнятості

Говорячи про підприємства малого бізнесу, більшість авторів зазначає, що вони є найгнучкішими і найпривабливішими суб'єктами ринкової економіки, про що свідчить також і зарубіжний досвід [4, с.9—11]. Але для успішного розвитку та функціонування малого підприємництва потрібно передусім створити правову базу його функціонування, забезпечити належним чином закріплення прав та постійне юридичне забезпечення з боку держави, що гарантує захист законного функціонування малого бізнесу, сприяє його розвитку. Адже сьогодні законодавство у сфері малого бізнесу не є єдиною системою як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю самого нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Необхідно також наголосити на тому, що крім слабкої інвестиційної активності в державі, високих темпів інфляції, високих цін на сировинні та матеріальні ресурси, відсутності інформаційної бази, ускладнених маркетингових досліджень, головним чинником, що спричиняє значні перешкоди розвитку малого бізнесу в нашій країні є ще й недоступність фінансових ринків. Фінансовий ринок для великого та малого бізнесу суттєво відрізняється. Якщо фінансовий ринок і банківські кредити доступні та реальні для великих і середніх підприємств, то навіть у розвинутих країнах з їх ставками на позикові кошти та розвинутою інфраструктурою, такий вид фінансування не прийнятний для малого бізнесу [5, с.138—142]. Проблеми з фінансуванням малого бізнесу виникають одразу ж, починаючи з моменту створення підприємства.

тва, далі у взаємодії з постачальниками сировини, матеріалів. Складності в постачанні викликані обмеженістю можливостей підприємств невеликих розмірів у пошуках дешевших джерел постачання, унаслідок чого може виникати повна залежність від них. За даними Міністерства статистики, в 2000 р. у структурі витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) матеріальні витрати становили 45%, витрати на оплату праці — 12%, відрахування на соціальні заходи — 4%, амортизаційні відрахування — 5% та інші витрати — 34%. Для підприємств малого бізнесу в структурі витрат на виробництво характерними є незначні витрати на амортизаційні відрахування та значні обсяги інших витрат, що здебільшого пов'язано з виплатою орендної плати за користування основними фондами, сплатою процентів за кредити та оплатою послуг сторонніх підприємств (наприклад, за користування транспортними засобами, за послуги інформаційно-обчислювального обслуговування тощо). Отже, для малих підприємств існує два напрями фінансових потреб: формування стартового капіталу та створення сприятливих умов для подальшого розвитку. Щодо формування стартового капіталу, слід зазначити, що в процесі економічних перетворень, які розгорнулися в Україні, відбулася практична ліквідація джерел формування початкового капіталу для малих підприємств на старті. Існують два основні джерела капіталу, необхідного для початку бізнесу: власні заощадження засновників і кредити. Перше джерело було знищено гіперінфляцією, яка скоротила даний ресурс у кілька разів. Друге джерело практично закрите для малого підприємництва гігантським процентом за кредит і небажанням комерційних банків укладати кошти в малий бізнес через великий ризик і відсутність гарантій.

Не дуже оптимістичним є і сучасний фінансовий стан суб'єктів малого підприємництва. За 1999 р. мале підприємництво одержало 131,2 млн грн. балансового прибутку, що становить 91% обсягу 1998 р. (143,5 млн грн.). Серед підприємств малого бізнесу, як і в цілому серед усіх господарських суб'єктів, спостерігається значна кількість збиткових підприємств. Їх частка в загальній кількості малих підприємств становить 36,4%.

Зважаючи на значущість розвитку малого підприємництва, одним з найважливіших завдань державної політики є створення передумов, що стимулюють вкладання інвестицій саме у цей сектор економіки. І дійсно, згідно з Указом Президента України «Про державну підтримку малого підприємництва» були створені системи фінансово-кредитної політики, бізнес-інкубатори

(або бізнес-центри) з метою проведення консультацій та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва, упроваджена спрощена система оподаткування, обліку та звітності [2]. При цьому через незадовільний стан економіки отримати кредити майже неможливо, не по кишені підприємцям і підвищення кваліфікації в бізнес-центрах, а спрощена система бухгалтерського обліку зовсім не зменшує кількість та обсяг форм звітності [1].

На жаль, положення цього указу мають лише декларативний характер. Тому навіть після набуття ним чинності, суб'єкти малого підприємництва навряд чи відчули цю підтримку. Сподіваємось, що все, про що зазначено в цьому указі, коли-небудь упровадиться в життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 3 лип. 1998 р. // Нормативні акти з фінансів, податків, страхування та бухгалтерського обліку. — 1998. — №8. — С.50—53.
2. Про державну підтримку малого підприємництва: Указ Президента України від 12 трав. 1998 р. // Урядовий кур'єр. — 1998. — 16 трав. — С.12.
3. *Грязнова А.Г.* Оценка бизнеса. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 510 с.
4. *Уилсон П.* Финансовый менеджмент в малом бизнесе. — М.: ЮНИТИ, 1995. — 256 с.
5. *Варналій З.С.* Державна політика підтримки малого підприємництва. — К.: НІСД, 1996. — 227 с.

С. В. ЛЬОВОЧКІН, канд. екон. наук

ІНФЛЯЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ МАКРОФІНАНСОВОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Необхідність подолання тривалої економічної кризи в Україні потребувала насамперед досягнення макрофінансової стабілізації як основної передумови виходу на позитивну економічну динаміку. Макрофінансова стабілізація, у свою чергу, багато в чому залежить від стабільності національної валюти, стан якої харак-